

HUMAN RIGHTS DIALOGUE

RASISME OG DISKRIMINERING

HÅNDBOK FOR SKOLE

AMNESTY
INTERNATIONAL

”Jeg ønsker å sette mer lys på det (rasisme) fordi det er så mange som sier at det ikke eksisterer, men det er mange ting jeg heller ikke tror eksisterer fordi jeg selv ikke har opplevd det.”

– **GRACE BULLEN,**
norsk idrettsprofil 2020

INNHold

05 Introduksjon

06 Mer om målet

08 Aktivitetspakken

10 Gjennomføringen steg for steg

- 13 Introduksjon
- 14 Tema: Rasisme og diskriminering
- 14 Kort innføring i menneskerettighetene
- 15 Presenter dialogoppgaven
- 17 Drøfting av påstand
- 18 Dialogen
- 18 Oppsummering
- 19 Veien videre

21 Dialogmetoder

- 22 Fisk-i-bolle-dialog
- 23 Argument-dialog
- 24 Tankekart-dialog
- 25 Ja/nei-dialog

I den nye læreplanen, Kunnskapsløftet 2020, står menneskerettighetene sentralt. Menneskeverd, likeverd og likestilling, kritisk tenkning og etisk bevissthet er blant prinsippene som fremheves i læreplanens overordnede del. Det slås fast at:

Elevene skal selv bidra til å ivareta menneskeverdet og reflektere over hvordan de kan forhindre at det krenkes.

Amnesty Norge tilbyr derfor **Human Rights Dialogue** til bruk i skolen, en aktivitet som skal hjelpe elevene å reflektere rundt ulike menneskerettighetsspørsmål, i dette tilfellet rasisme og diskriminering.

INTRODUKSJON

AKTIVITETEN PASSER FOR 8 - 10. TRINN OG 1 - 3. VGS

Tidsramme: 1-2 skoletimer

Fag og målgruppe:

Ungdomsskole:

Samfunnsfag og KRLE

Videregående skole:

Samfunnskunnskap, historie, religion og etikk, sosialkunnskap, sosiologi og sosialantropologi mfl.

Metode: Elevene gis mulighet til å reflektere over hvordan de skal forholde seg til rasisme og diskriminering, og hvordan de kan ta aktive valg for å bekjempe dette. Gjennom samtale får de mulighet til å dele synspunkter, lytte, sette seg inn i andres ståsted og reflektere rundt egne holdninger.

Utstyr og forberedelser:

Undervisningsopplegget kan lastes ned fra Amnesty International

amnesty.no/undervisningsopplegg-rasisme-og-diskriminering

- Hvis ønskelig, last ned og send info om aktiviteten til foresatte
- PowerPoint
- Store ark og fargepenner til gruppebordene.
- Skrive ut menneskerettighetserklæringen
- Saks til lærer

Alt lærer trenger for å gjennomføre aktiviteten er i den vedlagte PowerPoint-presentasjonen. Hvis ønske om å løsrive seg mer fra PowerPoint, kan dialogkortene til elevene og moderatorkortene til lærer printes og klippes ut. Antall dialogkort tilpasses lengden på timen.

MER OM MÅLET

Amnesty jobber for at alle skal kunne nyte godt av menneskerettighetene som er nedfelt i menneskerettserklæringen. **Human Rights Dialogue gir elevene økt innsikt i menneskerettighetene og menneskerettighetenes betydning i hverdagen vår, samt hvilke utfordringer vi har i Norge knyttet til rasisme og diskriminering. Elevene skal få et bredere kunnskapsgrunnlag ved at et menneskerettighetstema blir belyst fra ulike vinkler.**

Amnestys menneskerettighetsundervisning svarer til opplæringens generelle formål ved å gi innsikt og erfaring med verdier som likestilling, solidaritet og respekt for menneskeverdet. Undervisningen skal bidra til å skape **demokratiske medborgere**. I tillegg til å møte skolens overordnede mål, og de tverrfaglige temaene, svarer HumanRights Dialogue også på kompetansemål i flere forskjellige fag.

ET UTVALG AV RELEVANTE KOMPETANSEMÅL:

Ungdomsskole

Samfunnsfag:

- utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd.

KRLE:

- utforske andres perspektiv og håndtere uenighet og meningsbrytning.

Videregående skole

Samfunnskunnskap:

- vurdere årsaker til og tiltak som kan forebygge rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer, og drøfte grensene for ytringsfriheten.

Religion og etikk:

- diskutere problemstillinger knyttet til gruppebaserte fordommer, rasisme og diskriminering

Sosiologi og sosialantropologi:

- drøfte betydningen av kulturforståelse og interkulturell kompetanse i et demokratisk og mangfoldig samfunn.

TANKER UTEN PRAKSIS
ER TOMME TANKER, OG
HANDLING UTEN TANKER
ER MENINGSLØST.

– KVAME NKUMAH,
grunnlegger av panafrikanismen og Ghanas første president

AKTIVITETSPAKKEN

Aktivistspakken består av:

- Denne håndboken
- En PowerPoint
- Menneskerettighetserklæringen - en forenklet utgave. Velg mellom nettleserversjon eller nedlastbar fil.

amnesty.no/menneskerettighetene-forenklet-versjon

Gjennomføring

Aktiviteten kan gjennomføres uten å skrive ut alle dokumentene. PowerPoint-presentasjonen tar deg og elevene gjennom hele opplegget.

Valgfritt å skrive ut og klippe ut:

- Dialogkort
- Moderatorkort til lærer
- 2 Bordkort til elevene: retningslinjer for samtalen og tips til oppfølgingsspørsmål.
- Menneskerettighetserklæringen - en forenklet utgave.

Det forutsettes at du som lærer har satt deg inn i denne håndboken på forhånd.

Det er to måter å gjennomføre dialogaktiviteten: Enten ved bruk av PowerPoint-presentasjon og/eller ved å skrive ut

- ✓ 2 påstandskort og 31 dialogkort med hjelpemerknader til lærer.
- ✓ 2 påstandskort og 31 dialogkort til elevene.

Moderatorkortene for lærer skiller seg fra elevenes ved at de har hjelpemerknader på baksiden. *Hjelpemerknadene finner du også i notatfeltet på PPT.*

Bordkortene skal elevene få utdelt før dialogøvelsen slik at de ligger tilgjengelig.

Pakken inneholder flere dialogkort enn du sannsynligvis får tid til å bruke. Dette er fordi at du skal kunne plukke ut kortene du mener passer best for din gruppe og tiden du har til rådighet. Påstandskortet og dialogkortene du ønsker å bruke må velges ut på forhånd.

Vi har laget to forslag til et utvalg av dialogkort dersom du ikke ønsker å plukke ut kortene selv.

Foreslått utvalg av dialogkort:

★ *De stjernemerkede kortene – disse gir en generell innføring i temaet rasisme og diskriminering.* ♥ *De hjertemerkede kortene – disse fokuserer spesielt på temaet knyttet til urfolk og nasjonale minoriteter.*

GJENNOMFØRING

STEG FOR STEG

Hvert punkt er knyttet opp til hvert sitt powerpointbilde. Som hjelp for læreren under presentasjonen, finner du notater til hvert enkelt kort i powerpointen.

STEG FOR STEG

1. Introduksjon – 5-10 min
2. Tema: rasisme og diskriminering – 5 min
3. Kort innføring i menneskerettighetene – 5-10 min
4. Presenter aktiviteten – 2 min
5. Drøfting av påstand – 5 min
6. Dialog – 50 min
7. Oppsummering
8. Veien videre – 10-15 min

STEG FOR STEG

1. INTRODUKSJON

Start med å fortelle elevene hva de skal være med på. Forklar kort hva Human Rights Dialogue består av, og målet med aktiviteten: Elevene skal lære mer om menneskerettigheter knyttet til rasisme og diskriminering, samt reflektere rundt hva de selv kan gjøre for å forhindre dette.

Sett regler i gruppen:

Enkelte av temaene kan være tabubelagt eller vanskelig å snakke om. Det er derfor viktig å få frem at det ikke er noen rette eller gale svar i denne aktiviteten, og elevene skal kunne ytre sine meninger uten å være redd for å si noe feil. Human Rights Dialogue krever tålmodighet, lytting og forståelse. *Understrek at det er viktig at dette forblir en dialog, og ikke en debatt.*

Forklar at opplegget består av tre deler:

- 1 En innføring i menneskerettighetene og dagens tema.
- 2 En dialogaktivitet der elevene skal delta aktivt.
- 3 Oppsummering hvor elevene diskuterer hvordan de selv kan forhindre og forebygge rasisme og diskriminering.

2. TEMA: RASISME OG DISKRIMINERING

Elevene gjør sine første overordnede refleksjoner til temaet.

- Hva tenker elevene umiddelbart når de hører disse begrepene?

Om nødvendig, still gjerne noen oppfølgingsspørsmål som:

- Hvordan er situasjonen i Norge?
- Har dere noen erfaringer med dette temaet?

3. KORT INNØRING I MENNESKERETTIGHETENE

Begynn med å vise videoen i PowerPointen. Her kan man med fordel spørre gruppa hva de vet om menneskerettigheter før filmen settes i gang.

Etter at de har sett videosnutten kan elevene fordype seg i menneskerettighetserklæringen.

Del ut menneskerettighetserklæringen og gi elevene noen minutter til å se hvilke artikler som omhandler temaet rasisme og diskriminering

Når de har sett på erklæringen kan du ta en rask gjennomgang av hva de tenker er mest relevant, samt understreke at mange artikler indirekte omhandler temaet. Fremhev art. 1, 2 og 7.

4. PRESENTER AKTIVITETEN

Kort redegjørelse før drøftingen starter:

- Elevene skal snakke sammen og dele sine meninger rundt en påstand. Det er ingen fasitsvar til påstanden, den er ment å sette rammen for den videre dialogen.
- Dialogkortene som blir presentert med jevne mellomrom skal belyse påstanden fra flere vinkler og er ment å gi elevene ny innsikt i temaet.
- Presenter retningslinjene og belys viktigheten av lytting, respekt og god dialog i gruppene. Temaet er sensitivt for noen og alle skal ha mulighet til å snakke.
- Del ut retningslinjer for samtalen og forslagene til oppfølgingsspørsmål til gruppene. Gå igjennom disse. Oppmuntre elevene til å være med på å stille spørsmål, være nysgjerrige og delaktige i samtalen.
- Sjekk om det er noe som er uklart, og oppmuntre gjerne elevene til å være med på å stille spørsmål, være nysgjerrige og delaktige i samtalen. Vis gjerne til kortene med oppfølgingsspørsmål.

Din rolle som lærer

Din rolle som lærer er å ta elevene gjennom den innledende presentasjonen, gjennomføre og fasilitere dialogøvelsen for til slutt å runde av med en oppsummeringsoppgave. Du skal ikke dele dine egne meninger, men sørge for at dialogen blir drevet fremover, foruten å hjelpe til med oppfølging og input til de enkelte dialogkortene. På baksiden av lærerens dialogkort er det hjelpemidler og tips som skal hjelpe deg med dette.

5. DRØFTING AV PÅSTAND

Velg en av påstandene.

Påstanden «alle diskriminerer» legger til grunn at diskriminering er et vanlig fenomen og at elevene kanskje også selv har noen fordommer.

Målet for elevene er at de gjennom dialogen skal få økt kjennskap til hva diskriminering er:

- hvilke grupper som ofte blir utsatt for diskriminering
- hvordan man kan forebygge diskriminering og fordommer hos seg selv og andre
- hva rasisme er
- hvilke grupper som er utsatt
- hvordan man kan forebygge rasistiske handlinger og fordommer i sin egen krets

Påstanden «En verden uten rasisme er mulig» er ment å fremme forståelsen av at rasisme eksisterer på ulike nivåer, og hvorfor det er viktig å bekjempe dette.

Målet for elevene er at de gjennom dialogen skal reflektere rundt og få økt innsikt i:

6. DIALOGEN

Dette er hoveddelen av aktiviteten og det er viktig at elevene får god tid til å drøfte dialogkortene.

- Dersom du ikke ønsker å plukke ut dialogkort selv har vi merket noen av kortene. De merkede kortene er et anbefalt utvalg for å nå læringsmålene og består av mellom 5-8 kort.
- Evt. velg mellom 5-10 dialogkort du ønsker å bruke i aktiviteten.
- Disponer tiden som du ønsker. Du ser selv hvor lang tid elevene trenger på å drøfte hvert kort.

Alle dialogkortene ligger også i powerpointen, så du må selv hoppe over de du ikke skal bruke om du gjennomfører digitalt.

7. OPPSUMMERING

Det er to alternativer til oppsummering:

- 1 Vis påstandskortet gruppene skal besvare på storskjerm/tafle. La de svare på påstanden i plenum og la de presentere argumentene sine.
- 2 Har du valgt en av de alternative dialogmetodene som presenteres nedenfor, kan oppsummeringen tilpasses den øvelsen du har valgt. I stedet for å svare på påstanden kan gruppene da eventuelt ha en presentasjon av tankekart eller presentere de argumentene de har notert underveis.

Til slutt:

Vis påstanden på nytt og spør om noen har endret mening underveis. Ta svarene i plenum.

8. VEIEN VIDERE

Dette steget er avgjørende for at elevene skal forlate aktiviteten med en følelse av at de kan gjøre en forskjell i sin egen hverdag.

Les høyt sitatet.

Fremhev viktigheten av gode samtaler og forebygging av temaet. Henvis gjerne til Amnesty eller andre organisasjoner som jobber med forebygging av rasisme og diskriminering.

Det kan hende elevene har lyst til å dele noen ekstra tanker når aktiviteten er over, eller at de føler seg ekstra berørt. Det er viktig at de da blir fulgt opp i etterkant, av lærer eller andre de kan snakke med.

Sitat

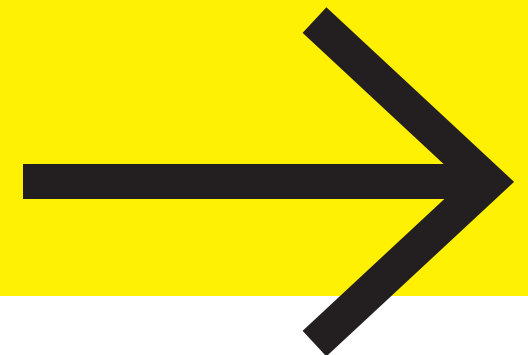
Ved å inspirere folk til å ta urettferdighet personlig og ved å mobilisere medmenneskeligheten i oss alle, bringer vi i fellesskap verden nærmere et sted hvor alle får sine menneskerettigheter oppfylt.

**UTDANNING ER DET
VIKTIGSTE VÅPEN
HVIS VI VIL OPPNÅ
FORANDRING I
VERDEN.**

– NELSON MANDELA,
menneskerettighetsforkjemper fra Sør-Afrika

DIALOG- METODER

Her følger noen tips om du ønsker
å prøve en alternativ metode til
selve dialogen.

FISK-I-BOLLE- DIALOG

Antall elever: 10–30

Det burde være plass til å forme 2 sirkler.

- 1 Sett opp stoler for å forme en yttersirkel og en mindre innersirkel. For eksempel, sett 10 stoler på yttersirkelen og 5 stoler på innersirkelen. Elevene på innersirkelen er 'fisken' mens yttersirkelen er 'bollen' som beskytter fisken.
- 2 Elevene i innersirkelen er de eneste som får snakke. Yttersirkelen lytter. For å sikre aktiv lytting, kan elevene i yttersirkelen ta notater og identifisere argumenter.
- 3 Lærer introduserer nye hjelpkort hver 5-15 minutt.

Det er to variasjoner av denne dialogformen.

Variant 1

Elevene i innersirkelen snakker med hverandre i ca. 5–10 minutter for å så gi ordet til elevene i yttersirkelen. Elevene bytter sirkel og de nye elevene i innersirkelen får snakke i ca. 5–10 minutter. Forsett slikt til alle har fått snakket.

Variant 2

For å gjøre dialogen mer dynamisk, kan du la 2 ekstra stoler i innersirkelen stå tomme. Hvis noen i yttersirkelen har noe de ønsker å legge til i diskusjonen kan de sette seg på det tomme setet for å tale. Samtidig må en annen elev fra innersirkelen gå til yttersirkelen for at man alltid skal ha ett eller to tomme seter. Obs, pass på at alle elevene får muligheten til å snakke i innersirkelen.

ARGUMENT- DIALOG

Antall elever: 5–30

- 1 Del ut papir og pinner for å skrive argumenter.

Velg en elev i hver gruppe for å skrive ned argumentene som blir diskutert.

- 2 Husk å skape en inkluderende atmosfære.
- 3 Gruppene skal diskutere kortene basert på for- og motargument til hovedpåstanden. Dermed blir denne øvelsen rigid, hvilket kan være en god erfaring.

- 4 Lærer introduserer ett kort hvert 5–15 minutt.
- 5 Gruppen vil diskutere og konkludere argumentene med for- og motpol til påstanden. De vil til slutt diskutere hvorfor den ene polen veier mer enn den andre.

TANKEKART- DIALOG

Antall elever: 5–30

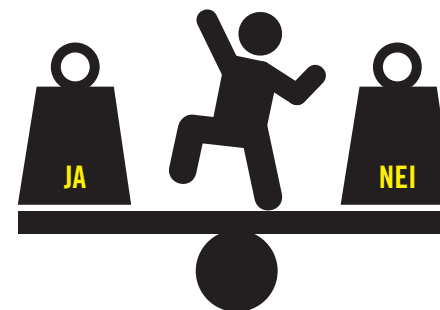
- 1 Del ut et stort hvitt papir (flipover) og mange fargepenner til alle gruppene.
- 2 Læreren har på forhånd laget et eksempel på et tankekart med hovedpåstanden i midten og noen stikkord. Dette for å veilede gruppene på hvordan et tankekart kan se ut.
- 3 Lærer kan forme grupper basert på antall elever.
- 4 En elev i hver gruppe vil få ansvar for å holde tiden og notere argumentene til alle i gruppa.
- 5 Gruppeleder skriver nøkkelord eller tegner figurer etc. til hjelpkortene.
- 6 Det kan hjelpe å bruke fargekoder for negative og positive nøkkelord for å skape større skiller.
- 7 Lærer kan gi ut nye kort hvert 5-15 minutt eller gi ut hele bunken hvis lærer passer på å følge opp at gruppene diskuterer hvert av kortene.
- 8 Tankekart-dialog kan være positivt for skolebesøk eller kreative sammenkomster.

JA/NEI- DIALOG

Antall elever: 10–30

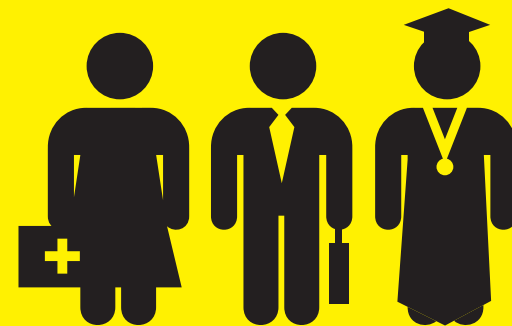
Denne dialogformen oppmuntrer elevene til å diskutere temaet fra ulike ståsteder.

- 1 Lærer former to grupper. En gruppe må argumentere positivt (ja) for hjelpkortene, mens den andre gruppen må argumentere negativt (nei) for hjelpkortene. Etter hvert hjelpkort kan elevene velge å bytte side hvis de ønsker, men må da argumentere for motsatt gruppe på neste kort.
- 2 Lærer sørger for at gruppene lister opp argumenter i favør av hvilken gruppe de er i, men oppmuntrer til at gruppene stiller spørsmål til hverandre uavhengig av læreren.

**JEG HAR EN DRØM
OM AT MINE FIRE
SMÅ BARN EN DAG
SKAL FÅ LEVE I EN
VERDEN DER DE IKKE
BLIR DØMT ETTER
HUDFARGE, MEN
ETTER KVALITETEN I
DERES KARAKTER.**

— MARTIN LUTHER KING,
oversatt fra talen I have a dream, 1963

Sjekk ut mer menneskerettighetsundervisning
på <https://amnesty.no/alle-opplegg>

AMNESTY INTERNATIONAL NORGE

Grensen 3, 0159 Oslo

☎ 22402200

✉ opplaering@amnesty.no

🌐 amnesty.no

f facebook.com/AmnestyNorge/

📷 [@Amnesty_norge](https://twitter.com/Amnesty_norge)